

26.01x27.21	1	עמוד 8	e ת 30/09/2014	44770114-8
אוניברסיטת בר איל - 80039				

חיי משפחה בזמן חירום

המתח הנפשי בו היו שרויים אזרחי ישראל במהלך מבצע "צוק איתן", הפגיעה הכלכלית בעסקים רבים, ומשכי הזמן הארוכים בהם נדרשו האזרחים להישאר במרחבים מוגנים זה לצד זה, הולידו והחמירו מטבע הדברים קונפליקטים קיימים במשפחה. ב"מרכז רקמן לקידום מעמד האשה", אשר בין היתר מעניק ייעוץ משפטי לנשים מעוטות יכולת בתחום דיני המשפחה, מכירים היטב את התופעה של גל הפניות המופיע לאחר מצבי חירום ממושכים. לאור ניסיון העבר, נערכו במרכז לגל הפניות שמגיעות עתה בתום מבצע "צוק איתן", הדורש מאמץ מיוחד על מנת לתת מענה לנשים במצוקה. מנכ"לית מרכז רקמן, ד"ר גלית שאול, לשעבר מנהלת תחום ההתנדבות במשרד הרווחה והשירותים החברתיים מספרת לנו: "למרכה הצער, מורגלת מדינת ישראל במלחמות ובמצבי חירום ביטחוניים כמו זה השורר בה כעת, ומתמודדת לעתים קרובות גם עם ההשלכות החברתיות של המצב. אחת מהן היא ההשפעה על חיי המשפחה, ולעתים היא עלולה להיות הרסנית".

המרכז פועל במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר-אילן. הוא ארגון א-פוליטי שמשלב עשייה מחקרית אקדמית עם עשייה חברתית, אשר כוללת ייצוג בפועל של נשים במצוקה, כאמור ללא תשלום. הסיוע לנשים מתבטא גם ביקו חסי שמפעיל

ד"ר גלית שאול, מנכ"לית מרכז רקמן

המרכז לטובת נשים שנקלעות למצוקה במסגרת סכסוך משפחתי, ובקבוצות תמיכה המסייעות לנשים לשקם את חייהן לאחר או במהלך מאבק גירושין קשה. בין הנשים ישנן רבות שסבלו מאלימות, ורבות שהיו מסורבות גט במשך שנים, ונכלאו על ידי הבעל בנישואים לא טובים, שמנעו מהן להמשיך הלאה בחייהן. אחרות כמעט איבדו את ילדיהן או את כל רכושן בשל סכסוך קשה עם הגרוש ויחסי כוחות משפטיים לא שוויוניים, ורבות מהן הידרדרו לאבטלה, לעוני ולמצב נפשי קשה. חלק מהייחודיות של המרכז נובעת מהטיפול בנשים בארץ ובחו"ל. כך למשל, אישה הסובלת מסרבנות גט בחוץ לארץ, יכולה לקבל סיוע מהמרכז בפנייתה לבתי-דין מפני שעורכי הדין במרכז בקיאים בהלכה היהודית בנושאי נישואין וגירושין.

"נוסף על מתן סיוע ישיר לנשים במצוקה, פועל המרכז לחקיקת חוקים ולשינוי חוקים ותקנות קיימים, באופן שייצור שוויון בין נשים לבין גברים בבתי הדין הרבניים, בבתי המשפט למשפחה, ובכל הזירות בהן מתנהלים סכסוכי

משפחה. זאת תוך שמירה על מסגרת הדת וערכי היהדות, ומבלי לערער על חשיבותם במרקם החיים הישראלי. בתוך כך מקדם המרכז איוש נשים ושריון מקומות לנשים בכל הגופים, כולל אלו הדתיים, אשר יש בהם כדי להשפיע על חיי המשפחה בישראל. דוגמא לכך היא פתיחת משרת מנכ"ל בתי הדין הרבניים לנשים, מהלך אשר מוביל המרכז זה שנים, והתקדם באחרונה במישור החקיקתי. בהקשר זה חשוב להבין כי בתי הדין הרבניים מחזיקים בסמכות בלעדית לדון בענייני נישואין וגירושין, והקביעה החוקית כי בראשו יכול לעמוד גבר בלבד, מהווה הדרה בוטה של נשים, המחלחלת מטה מראש המערכת אל כל חלקיה, ובסופו של יום, מעמידה את האשה הבאה בפתחו של בית הדין (לעתים בעל כורחה) מול אווירה גברית מוחלטת, דווקא בשעה בה היא זקוקה להכלה ולתחושת בטחון והוגנות".

העלאת גיל הנישואין

אחד הנושאים החשובים האחרים שקודמו לאחרונה על ידי מרכז רקמן הוא העלאת גיל הנישואין המינימאלי בישראל ל-18. חוק זה, שחוקק סופית בשנה שעברה, שם סוף לתופעת נישואי הקטינות בישראל (לפחות לנישואים הנערכים במסגרת החוק). המרכז לא הסתפק בכך, ובימים אלה מפיץ דוח מקורי הבוחן את אכיפת החוק על ידי המדינה, ומציע דרכים חדשניות לאכיפתו כך שנעוורת בישראל לא יינשאו בניגוד לרצונן או בלחץ המשפחה והחברה, עוד בטרם סיימו לימודיהן והבשילו רגשית.

אחת המיוצגות על ידי מרכז רקמן, קרן לוי, עלתה לאחרונה לכותרות בנסיבות קשות, והמחשיה בכך את החשיבות הרבה של טיפול תומך ונכון במקרים של סכסוכי משפחה קשים. קרן, אזרחית אמריקאית ותושבת ארצות הברית, היא אמם של ישי ושרה ז"ל, אשר נרצחו בחודש שעבר על ידי אביהם, אבי לוי, שביקש לנקום בגרושתו. המעשה הנורא אירע לאחר סכסוך רב שנים בין השניים, ולמרות התוצאה האיומה, מערכת היחסים ביניהם לאורך השנים דמתה לסכסוכי גירושין רבים וקשים. המקרה מעיד כאלף עדים על חשיבות הקשב של מערכות המשפט לנשים במצוקה, ועל חשיבות הנורמות והנהלים שמקדם מרכז רקמן כמי שייצג את קרן ומייצג נשים כמותה".

בשורת השוויון בדיני משפחה

אכן, בראש מרכז רקמן עומדת המשפטנית פרופ' רות הלפרין-קרדי, מהחשובות שבחוקרות המשפט המגדרי, ומי שחברה בוועדה לביעור אפליה נגד נשים באו"ם. לאחרונה נבחרה פרופ' הלפרין-קרדי לכהונה שלישית בוועדה, והפכה לישראלית הראשונה והיחידה שעשתה זאת, על אף העובדה שמדינות רבות פוסלות מראש מועמדים ישראלים (פרופ' הלפרין-קרדי הצליחה לזכות בתמיכה גורפת מצד שאר המדינות). אחד ההישגים הבולטים שלה במסגרת כהונתה האחרונה היה אימוץ המלצה כללית חדשה, אשר הנחתה את כל המדינות החברות לקבל על עצמן מדיניות משפטית הוגנת לחלוקת רכוש בעת גירושין. חשיבות הצעד נובעת מכך שמדינות רבות, כולל מדינות מערביות, טרם השכילו להנהיג מדיניות שוויונית של חלוקת רכוש, כך שאישה שהיתה עקרת בית, למשל, תזכה לקבל את חלקה ברכוש שנצבר על ידי המשפחה, ולא תישאר חסרת כל. בכך הקרינה השפעתו של מרכז רקמן ושל העומדת בראשו, על נשים בעולם כולו.

על מנת להפיץ את בשורת השוויון בדיני משפחה, ולקדם הבנה והפנמה של חשיבותו בקרב שופטים, אנשי אקדמיה, עורכי דין, אנשי מקצוע אחרים והציבור הרחב, מפיך המרכז מדי שנה כנסים אקדמיים ואירועים של סיג ושיח, אשר מציינים בכל פעם סוגיה חשובה אחרת, ומנסים להתוות בה פתרונות וגישות חדשניים, תוך מתן זכות ביטוי לכל קשת הדעות, ומבלי לחתור תחת ערכי הדת המהווים בסיס לצביון היהודי בישראל.

בעוד צבא ההגנה לישראל עסוק בעבודת ההגנה על המולדת, עוסקים עורכי הדין של מרכז רקמן בטיפול בהיבט המורכב של חיי המשפחה תחת מצב חירום בטחוני, ומטפלים בגל הפניות שהגיע וממחיש שוב כמה רגישים הם חיי המשפחה אשר מתוכם צומח הדור הבא שלנו, וכמה חשוב להקדיש תשומת לב לנושא זה בשגרה ובחירום.

אם את זקוקה לייעוץ משפטי בנושאי משפחה או אם את/ה מכירה אישה הזקוקה לסיוע זה, ניתן לפנות למרכז לפי פרטי הקשר להלן. חשוב לציין ששירותי הייעוץ והסיוע של מרכז רקמן ניתנים ללא תשלום. המשך העשייה של המרכז תלוי בתרומות. אם את/ה מעוניינת לתרום למרכז או לעזור בכל דרך שהיא.

ניתן ליצור קשר עם המרכז:
 rackman.center@mail.biu.ac.il
 www.rackmancenter.com
 טלפון: 972-3-531-8895

חלק מהייחודיות של המרכז נובעת מהטיפול בנשים בארץ ובחו"ל. כך למשל, אישה הסובלת מסרבנות גט בחוץ לארץ, יכולה לקבל סיוע מהמרכז בפנייתה לבתי דין מפני שעורכי הדין במרכז בקיאים בהלכה היהודית בנושאי נישואין וגירושין